

RÜNNAK

Noorsotsialistlik ajakiri

Nummer 6 (8)

1927

II aastakäik

IDA MEERITS

Töölise hommik

Hall algab argipäeva hommik.

Saab hunnand Tselluloosi sarv —
ja tõuseb korstnaist suitsu joon,

kui kohe üürgab Rotterman
ning Luther hulub monotoon.
Veel teiste kuulduv igav ulv,
kui tööle ruttab töölisparv.

Nii pürgmas neid
aast-aastalt näha samu teid,
ja kaob suitsu rahvatulv.

On ihmjas, luitund, tüütvalt ummik
treipingi ees või ahju man.

(AKTSIOON II)

Töölisspordiliikumisest

Töölisspordiliikumise idee ei ole enam uus. Juba 50-ne aasta eest, kui sotsialistlik liikumine oli täiesti keelatud, mõeldi Saksamaal iseseisva töölisspordiliikumise asutamisele. Ning kohe pärast n. n. „sotsialistliku seaduse“ kaotamist teostati see kavatsus Saksamaal. Neile järgnesid varsti teiste maade töölised. Helveetsias, Austrias ja Tšehhoslovakkias asutati hulk tööliste võimlemis- ja spordiseltse, olgugi et nad ei omandanud niisugust hästi organiseeritud kuju nagu Saksa- maal, kus juba 1893. a. asutati ülemaaline liit.

Läks siiski veel hulk aega mööda enne kui see idee laialdasemalt levines. Üldarvamine spordi kohta mitmesuguste maade tööliste seas oli, et sport peab olema erapooletu ning sellepärast võivad töölised olla ühiste seltside liikmed ühes kodanlastega. Sellel seisukohal asuvad praegugi veel mõne maa töölised, näit. Rootsis ja Taanis. Kuid vähehaaval tööli- sed hakkavad nägema, millisel määral kodanlased kasutavad juhust tööliste pimestamiseks erapooletuis, s. o. kodanlistes spordiorganisatsioonides. Eriti ilmasõda avas tööliste silmad keskeuroopa riikides ja näitas neile kodanlise erapooletu spor- diliikumise marurahvusliku iseloomu, ning selle tagajärjel kas- vas töölisspordiliikumise poolehoidjate arv mitmekordselt. Saksamaal on nüüd liikmeid ühe miljoni ümber, Austrias ja Tšehhoslovakkias 200.000, kaunis tugev on see liikumine ka Helveetsias, Poolas, Belgias, Prantsusmaal, Inglismaal, Hol- landis, Rumeenias, Ameerikas, Lätis, Norras ja Soomes. Igal maal ilmuvad korralikud ajakirjad, millede arv on praegu 80 ümber.

Kõige vanem töölisspordiselts Soomes „Ponnistus“ (Vaev) Helsingis pühitseb oma 40-aastast juubelit 6./12. s. a. Kodu- sõjani 1918. a. oli Soomes 200 töölisspordiseltsi ümber. Suu- rem osa neist olid poliitiliste töölisseltside harud, kuid nad kuulusid erapooletusse kodanlisse spordiliitu. Mõte iseseis- vast töölisspordiseltsist tekkis 1917. a., ning samal aastal asu- tati häälekandja „Työväen Urheilulehti“ (Tööliste Spordileht), mis ilmub kord nädalas. Kodusõja tõttu tuli liidu asutamine paariks aastaks edasi lükata, ning see sündis alles 26. jaa- nuaril 1919. a. Sellest ajast saadik edeneb see liikumine hästi. Soome Tööliste spordiliitu „Työväen Urheiluliitto“ kuulub nüüd üle 400 seltsi umbes 30.000 liikmega, nende seas 4.000 naist ja 6.000 noort alla 17 a. Liit annab välja 3 ajakirja,

meestele kord nädalas, naistele ja noortele kord kuus. Liit jaguneb 17 ossa maakondade järgi, mis jällegi omakorda jagunevad piirkondade järgi.

Harjutatakse kõiki spordiliike. Kõige enam harrastatakse maadlust, kergat atletikat, talisporti, pallimänge, poksimist, võimlemist, ujumist ja jalgrattasõitu. Korraldatakse üle 200 mitmesuguse avaliku spordivõistluse aastas. Käesoleval aastal (1927. a.) liit korraldas oma esimesed liidu pidustused 16.—19. juunil. Pidustustest võtsid tegevalt osa üle 5000 liidu

V. J. Kostiainen,

Soome tööliste spordiliidu esimees.

liikme ja umbes 200 samalaadilist väljamaa organisatsiooni Austriast, Saksamaalt, Tšehhoslovakkias, Lätist ja Venemaalt.

1921. a. asutati eriline äriettevõte, kus müüakse liikmeile igasuguseid spordivahendeid.

Kogu oma tegevuse ajal Liit on olnud elavas läbikäimises samalaadiliste väljamaa organisatsioonidega. Liit oli Sotsialistliku Spordiinternatsionaali L. S. I. kaasasutajaks, mille asutamine oli Luzernis 1920. a. Sellest ajast saadik oli Liit esitatud kõigis Internatsionaali kongressides. IV kongress oli hiljuti Helsingis 5.—9. augustil (1927. a.). Kongressil olid esi-

tatud 16 liitu 55 saadikuga ja pääle selle Sotsialistlik Töölis-internatsionaal ja Rahvasteliidu Töübüroo.

Võitlustegevus mitmemaaliste tööliste spordiorganisatsioonide vahel on nüüd väga elav. Soome liidu liikmed külastavad sagedasti välismaa spordipidusid ning välismaalased soome võistlusi ja pidusid. Liit võttis osa suurema sportlarühmaga Praha pidustustest 1921. a., Leipzigi pidustustest 1923. a. ja töölisolümpiaadist Frankfurdis 1925. a. Nüüd algavad ettevalmistused osavõtuks tööliissportlaste II olümpiaadist, mis korraldatakse Viinis 1931. a.

Veel väärib tähelepanu liidu vaimline, kasvatusline tegevus. Liit korraldab iga aasta mitu arendavat kursust riiklise toetuse abil, mida käesoleval aastal anti 250.000 Soome marga suurusel. Iga aasta korraldatakse n. n. „tööliisspordi päev“, mille eesmärgiks on äratada noortes huvi kehakultuuri vastu, ja samuti kord aastas „haridusnädal“ liikmete vaimlise arendamise otstarbel. Pääle selle töötab Liit kontaktis Tööliste Haridusliiduga, korraldades igasuguseid kursuseid ja õppe-linge noorte sportlaste jaoks. Liidu tegevust juhhib juhatus, millesse kuuluvad 9 sotsialdemokraati ja 1 enamlane.

Kõikide liikmete südamlukuks sooviks on astuda lähedasse läbikäimisesse ka kõige ligema lõuna naabriga — Eesti tööliisnoorsooga.

Alfred Offenbach, Tallinn

Tööliisspordi võidukäigust

Jõulisena ning kiirelt võtab meil hoogu tööliisspordiliikumine. Seda ei nähta teatud ringkondades häämeelega. Peidetakse end kulunud sõnakõlksude varju: spordis polevat klassivõitlust, polevat vahet kodanlise ja tööliisspordiliikumise vahel. Juba alguses minnakse laimujuttudele ja halemeelsele kudrutamisele. Tembeldatakse tööliisspordiliikumine „liikumiseks, mille niidid ulatavad Moskvä jne.“ On selge, et tahetakse laimuga mustada noort liikumist ja töölisi kallutada sellest eemale hoidmiseks. See aga ei tohi kedagi heidutada. Tööliisspordi ühingud seisavad riiklikul alusel. Sisemises elus on nad täielikult rajatud demokraatlikule alusele. Igalühel on võimalus jälgida tööliisspordi organisatsioonide tegevust, igal ausal tööliisel on õigus ja otse kohustus ligi astuda ja käed külge panna.

Praegu kogu ilmas teeb töölissport võidukäiku. Igal maal koonduvad töölised oma organisatsioonidesse eraldudes kodanlastest. Lääne-Euroopas on tekkinud võimas ja tugev Luzerni spordiinternatsionaal, mis koondanud endasse 22 maad 1.548.000 liikmega. Sprdiinternatsionaali kiiret kasvu näitab juba see, et alles 1925. aastal oli tal 1.300.000 liiget — seega juurekasv kahe aasta jooksul 248.000.

Arvud näitavad, millise massilise ulatuse võtab endale töölisspordiliikumine. Pole imestada, kui I töölisspordi olüm-

Alfred Offenbach,
Tallinna töölisspordi ühingu sekretär.

piaadist Frankfurtis M./ä võtsid osa 300.000 töölissportlast. Jõulised ja massilised esinemised korduvad Riia, Helsingi ja Praha töölisspordi pidustustel. Igal pool hiigla osavõtt, mis jätab kaugelt varju kodanlised spordipeod. Jõuline ja massiline esinemine kihutab ka mahajäänumate maade töölissportlasi organiseeruma, paneb uhkusega mõtlema tööväe hiiglasaavutustele.

Töölissport on teid, mille kaudu sammub töölisliikumine. Töölishulgad suudavad kapitalistliku ilma vastu edukalt võidelda ainult siis kui nad on organiseeritud ja distsiplineeritud.

Töölissport aitab kaasa töölishulkade distsiplineerimiseks. Ta loob sooja, seltsimeheliku ning huvitava õhkkonna, mil-

lest ei raatsi kõrvale jääda ükski töötav noor. Töölisspordi organisatsioonid moodustavad endist ühtlast kaitseliini kodanluse päaletungi vastu: Läti, Austria, kus töölissportlased koondunud otse sõjaväeliselt korraldatud rühmadesse.

Millistel aladel asub tööle töölissportlane?

Tõendatakse, et ka töölissport ei pääse rekordide jahist. See arvamine on põhjendatud niivõrd, kui võrd töölissportlasi mõjutab kodanline sport. Praegu tööväes läbilõõnud arusaamine ütleb: töölissport peab olema hulkade sport. Muidugi, kasutamist leiavad ka teised spordialad, kuid need ei tohi muutuda rekordide tagaajamiseks, vaid kui spordi mitmekeksisteks väljendusvormideks. Praegune kodanline sport on pääasjalikult rekordide löömine — purustamine, massid, rahvahulgad vaatavad ainult päält. Töölisspordi liikumise ala on aga massisport, kus hulk inimesi korruga teevad harjutusi, mis ei mõju kehale kurnavalt, vaid kosutavalt. Massisport pole vähem huvitav, kui rekordide jaht. Tarvitseb ainult silmapilguks viibida spordiväljadel, kus harjutustega esinevad kümned-tuhanded ja teie olete hulkade spordi pooldajad.

Välismaade töölisspordi võidukäigust haaratuna, pandi ka meil alus sellele liikumisele. Meil oli üksikuid töölisspordi ühinguid ka varem, kuid need ajasid taga enam poliitilisi eesmärke, kui sporti ja meie politsei leidis põhjuse nende sulgemiseks. Seepärast ei saa nende juures rääkida töölisspordist.

1926. a. juulis kinnitas siseminister Tallina töölisspordi ühingu põhikirja, mis on esimene aluskivi edaspidisele arenemisele. Järgneb töölisspordi ühingute asutamine Tartus, Pärnus, Kohtla-Järvel, Rakveres, Kundas, Narvas, S.-Jaanis j. m. Kogu arvult on meil töölissportlasi juba 500. Kõige suurem ja tugevam on Tallinna töölisspordi ühing oma 80 liikmega. Töölisspordiliikumine sammub tõusu teed, ikka rohkem töölisnoori koondub töölisspordi ühingusse. Andku selleks veel enam hoogu ja tahet töölisspordi pidustused Tallinnas 27. ja 28. augustil, mis on meil esimesed sellesarnased.

Ei tohi unustada, et töölisspordiliikumisel on palju vaenlasi, nii paremalt, kui ka pahemalt poolt. Tuleb hoolitseda selle eest, et töölisspordi organisatsioonides ei võtaks maad soovulud, mis annavad põhjust ametiasutuste vahelesegamisele ja mis viivad organisatsioonid sulgemisele.

Senised kurvad kogemused meie töölisliikumises ei tohi korduda. Poliitiliste sihtide taotlemiseks on töölisparteid, kes tahab ajada poliitikat, tehku seda parteis. Töölisspordiliiku-

mise ülesandeks on töötavate rahvahulkade kehaline kasvat-
tus, kellele see ei meeldi, hoidku eemale.

Esimest korda, kuid juba tugevates ridades, sammuvad
eesti tööliissportlased, koos soomlaste ja lätlastega, 27. ja 28.
augustil veripunaste lippude all spordiväljale. Kõik, kellele
kallis meie tööliisklassi tulevik,

tulge kaasa!

R. Saving, Tallinn

Sacco ja Vanzetti

Kaks võõrast ja tundmata nime. Viimaste kuude jooksul
aga tuttavaks saanud kogu ilma töötavatele hulkadele. Ameerika
kohus mõistis nad surma — ja ülekohtuselt, viisil, mis
on hoobiks ilma tervele õiglustundele. Kes nad on? Lihtsad
ameerika tööliised, päritolult itaallased. 1920. a. tapsid, pealt-
nägijate tõenduse järele, itaallased Ameerikas kaks saapa-
vabriku ametnikku ja röövisid neilt ära 15.776 dollari palga-
raha. Kaks nädalat hiljem vangistati roimas kahtlustatuina
üldnimetatud tööliised ja mõisteti 14. juulil 1921. a. surma.

Surmamõistmisi süütute üle on ju varemgi nähtud. Kuid
siin on tegemist juhusega, kus surmamõistetud käega katsu-
tavalt süütud. Kõik tunnistused ja asjaolud räägivad Sacco
ja Vanzetti kasuks. Isegi õiged roimarid on selgeks
tehtud, need on elukutselised röövmõrtsukad ja istuvad praegu
vanglas teiste süütegude eest. Kuid Ameerika kohus ja politsei
on oma ettevõttes vankumata: Sacco ja Vanzetti tulevad
saata elektritoolile.

Kuriteo käigu ja juriidilise külje kohta on sõna võtnud
paljud ilma väljapaistvamad õigusteadlased, nende ühemeelne
otsus on: **Sacco ja Vanzetti pole süüdlased roimas.** Välja-
maa tööliislehed tsiteerivad eriti Hamburgi ülikooli professori
Dr. M. Liepmann'i kirjutusi Sacco ja Vanzetti asjus. See
mees pole sotsialist ega bolševik, vaid läbi ja läbi kodan-
lane. Kuid ka tema otsus on: **ärge tapke süütuid, ärge hävi-
tage ilmast õiglustunnet!**

Milleks siiski Ameerika kohtu ja riigivõimu kangekaelsus,
õigemini jonn? Seepärast, et Sacco ja Vanzetti olid energilised
ja ausad tööliisliikumise tegelased ning ilmavaatelt anar-
histid. Ajal, mil sündis kuritöö, vaevles kogu Ameerika
„punase hädaohu“ kartuses. Töölisi, keda kuidagi kahtlustati

sotsialismis või bolševismis (enamlikes), jälgiti halastamatult. Eriti Bostonis, kus elutsesid Sacco ja Vanzetti. Selle riikliku hüsteeria ohvriks langesid ka Sacco ja Vanzetti. Politsei silmis olid nad „hädahohtlikud punased“. Roim andis n ä h t a v a põhjuse nende vangistamiseks. Sest ülekuulamisel küsiti Sacco ja Vanzetti'lt: „Olete teie pahempoolsed sotsialistid, või anarhistid?“ Kuritöö jäi teisele kohale.

Kohtunik, kelle kätte anti asi otsustamiseks, kes arvata-vasti sageli oli lõdisenud „punase hädaohu“ tõttu, võttis selle muidugi arvesse ning mõistis Sacco ja Vanzetti surma.

Sellest on möödunud kuus aastat. Kakstuhat ööd-päeva on neid piiranud tugevad vanglamüürid. Iga öö tulekul läbistas nende pääd mõte: see on viimane meie elus. Iga sammude lähenemine pani nad võpatama: nüüd viiakse meid tapalavale. Kuid ka tooreil ameeriklasil polnud julgust nende süütute viimiseks tapalavale. Kuust-kuusse, aastast-aastasse lükati edasi surmaotsuse täideviimine. Kuni viimaks käesoleva aasta suvel säeti valmis elektritool ja palgati timukas.

Nüüd vast tekkis võimas liikumine nende kaitseks. Ühest ilma otsast teise kõlas hüüd: **õiglust, või vähemalt armu süü-
tuile!** Töölisorganisatsioonid pidasid ägedaid miitinguid, protestkoosolekuid ja meeleavaldusi Sacco ja Vanzetti kaitseks. Tuhanded telegrammid saadeti teele Ameerika Ühisriikide valitsusele, kus nõutakse Sacco ja Vanzetti vabastamist. Kuid Ameerika riigivõim ei jäta jonnii. Isegi provokatsioon võetakse abiks. Pommid plahvatavad kirikuis, raudteejaamades ja mujal. Öeldakse, seda tegevat Sacco ja Vanzetti poolehoidjad nende kaitseks. Võimalik, et see on nii. Kuid tõenäolikum on et pommipilduja pole ei keegi muu, kui Ameerika politsei ise. Nii tahetakse luua rahvahulkades meeleolu: tõepoolest Sacco Vanzetti ning kogu anarhistide kamp pole midagi muud kui mõrtsukate ja põletajate pesa. Rahvahulgad on ju tihtipeale silmapilgu meeleolu mängukannid. Ent vähegi loogiliselt mõt-
leja inimese jätab sellane meeleolu loomine külmaks. Miks anarhistid pommitavad kirikuid ja raudteejaamu, kus liiguvad ju enamuses lihtsad inimesed, töölised, nagu Sacco ja Vanzetti'gi, süütu kahe anarhisti vastu sihitud kohturoimas? Kindlasti nad pommide tarvitamise korral asuks otsemad teed riigi ja kohtuvõimu asukohtade hävitamisele, mitte naiste ja laste kallale kirikuis ning jaamahoonetes. See küsimus muidugi praegusel juhtumisel on kõrvaline.

Kunagi pole olnud rahvahulcade protest kodanlise kohtu õigluseta ja verejõu vastu nii võimas kui praegu. Ükski valitsus ega kohus pole osanud enda vastu välja kutsuda kogu

kultuurilma pahameelt niisugusel määral, kui praegu Ameerika riigivõim ja kohus. Revolutsioon peab surema! see on Ameerika kohtu häbitöö väljendamata mõte. Töölised peab tehtama vagaks, praeguse korra vastased peavad kaotama elu!

Kuid revolutsioon ei sure elektritoolil! Töölisliikumine pole veel kahemehe liikumine. Nende surm on kui tilga kaotus

„Helde“ Ameerika onu nii kuis ta tõepoolest on.

merele. Töörahas sammub julgelt oma teed uue ilma — sotsialismi poole ja hüüab kohkumatult: kadu õiglustusele, kadu kodanlisele ilmakorrale, kadu surmanuhtlusele, olgu see Ameerikas, Itaalias, Eestis või Venemaal!

Hüpotees jumalast ja kuradist, inglitest ja pühadest, jumalusist ja deemoneist, vaimudest, hauatagustest hingedest ja muist sellastest tontidest, mis põlvneb ürginimese teadmatusest ja abitust hirmust, on mõtetetu. Teadus jumalast ja kuradist, üldse kogu teoloogia ja satanoloogia on väljamõeldud teadus. Kindel on, et paljud positiivsed religioonid — neid on ilmas vähemalt 167 — elutsevad, vaatamata nende mõttetusele, veel mõnegi põlve. Nad on meisterdand inimestest sajangute jooksul jõuetu võimutsemis- ja valitsemiseinstrumendi. Neile kuulutagem kadu!

P. C. Tyndall.

Verised päevad Viinis

Austria tööliskond on näidanud, et ta tahab pidada võitlust võimu pärast rahulikkude vahenditega. Revolutsiooni aegu osutas ta tugevat vastupanu ungari ja baieri nõukogude diktatuurile ja jäi truuks demokraatlikkudele abinõudele ning rahulikule võitlusviisile. See truudus demokraatia vastu ja rahuarmastus muidugi ei takistanud austria töölisklassile tagurluse hädaohu korral, kui fašism lõunas ja ungari tagurlus läänes oli annud verised hoobid töörahvale, vabariigi kaitseks tagurlis-fašistliku ohu vastu organiseerimast vabariiklikku kaitseliitu. Ka meie austria noorsoolit on end annud vabariiklik-proletaarlise kaitseorganisatsiooni teenistusse. Tänu ainult austria tööliskonna ja proletaarlise noorsoo ühemeelsusele ja distsipliinile pole Austria vabariigis, olgugi, et ta on ümbritsetud reaktsioonilistest (tagurlistest) maadest, fašism saavutanud pea mingisuguseid tulemusi. See tõsiolu muidugi ei takista riigivõimu ajajooksul asumast ikka enam tagurluse teele. Kui käesoleva aasta jaanuaris Burgenlandis, Austria läänepiiril, tagurlised frondisõdurid lasksid maha ühe tööliskaitseliitlase ja lapse, siis kogu tööliskonnas tekkis viha ja põlgus tagurliste mõrtsukate vastu. Sest see ei olnud mitte esimene veretöö tagurlaste poolt tööliste kallal. Kuid kõik need tapmised on jäänud kohtu poolt peaaegu karistamata. Kui 14. juuli hiljaõhtul kohus ülalnimetatud kaitseliitlase ja lapse mõrtsukad mõistis vabaks, kutsus see ülekohtune kohtuotsus esile elava liikumise. 15. juuli hommikul sammusid töölisel paljudest Viini ettevõtetest parlamendihoone poole, et demonstreerida selle häbistava kohtuotsuse vastu. Meeleavalduse lõppedes oleks töölisel muidugi tööjuure tagasi läinud. Politsei mõtlemata teguviis aga kihutas ärritatud hulgad metsikule vihale. Pole sõnu, et hukka mõista politsei ohvitseride verejäänulist tormijooksu meeleavaldajaile. Paljud olid juba valmis tagasipööramiseks, kui ratsapolitsei neile hirmsat segadust sünnitades korruga kallale tungis. Kutsuti välja tööliskaitseliitlased, et säeda uuesti jalule rahu, mida politsei hävitanud. Enne veel kui jõudsid kohale kaitseliitlased, oli politsei poolt vihale kihutatud rahvahulk põlema süüdanud ühe politseihoone ja suure kohtumaja. Jõudsid kohale kaitseliitlased. Nad püüdsid suruda tagasi rahvahulga leeki ja kohtuhoone eest, et võimaldada tuletõrjajaile kustustööd. Vaevalt oli see sündinud, kui platsile kihutasid hobustel politseiini-

kud varustatud karabiinritega ja põmmutasid ühe kogupaugu teise järele meelevaldajate keskele. Kuna politsei oli kaotanud igasuguse mõistuse, siis ka tööliskaitseliitlased, kes sattusid otse kuuliraha alla, pidid tõmbama endi read tagasi. Ja nüüd algas politsei poolt metsik jaht relvadeta meelevaldajatele, mis kestis kogu päeva. Tagajärg oli kohutav. Öhtuks lebasid tänavail 85 tapetut, nendest 11 tööliskaitseliitlast ja 4 politseinikku.

Mida eriliselt tuleb kinni naelutada, oli rahvahulgas leiduvate kaabakate ja paadialuste talitusviis. Need on igalpool jaol, kus sünnib mingi segadus! Nii ka Viinis 15. juulil.

Verepäevade ohvrid puhkavad ammu mulla all. Elavaks jäävad aga mälestused nendest. Need päevad näitasid, et on vabariigis inimesi — korrakaitsejaid, kes suurimad rahva vaenlased, kes endid peavad ülal verejäänuliste metsloomadena. Need on Austria talupoegadest politseinikud. Politseinikud tarvitasid tänavail tinakuule, mis mõju pooldest sarnanevad dum-dum kuulidele. Kohutavalt purustatud inimesed (tinakuul kuklast sisse tungides purustas eest välja tulles terve näo, või selga lastult puistas väljatulekul koledal kombel laiali inimese sisekonna) on tõenduseks jäledatest vahenditest, mida tarvitas **metsikum politsei terves ilmas.**

Veresaunale järgnenud 24-tunniline üldstreik ja kolmepäevane seisak liikumises, mis võeti ette sotsiaaldemokraatliku partei ja ametiühingute käsul, protestiks politsei barbaarsuse vastu ja mis kogu Austrias viidi läbi imetlusväärilise täpsusega, on tõenduseks, et austria proletariaat on kindel distsipliinis ja täiel määral võitlusvõimeline. Veresaun neid ei kohutanud. **Tagurluse lootus, et verised sündmused murdsid proletariaadi jõu ja valitsuse Viinis, varisesid seega häbliga kokku.** Austria töörahvas jätkab teed võimu vallutamiseks rahulikult viisil, vaatamata politsei metsikusele ja tagurluse vereihale. **Seda kindlustab ka asjaolu, et austria töölisklass vastas bolševistliku internatsionaali tulisele üleskutsele kodusõjaks jäise külmuse ja koguni põlgusega.** Austria enamlased oskasid endid teha nende veriste päevade jooksul vastikuks ka senistelegi vähestele järeeljooksjatele. Küll püüab Viini politsei bolševikkidest teha nende jälgimisega vagad kannatajad (pole maad, kus seda politsei mitte ei teeks! R. S.): Ent Austria töörahvas ei kingi tähelepanu ei bolševikkide rumalustele, ei politsei metsikusele. **Ta sammub oma teed vankumatult!**

Marxism tegudes

Silmapaistvaid sotsialismi teoreetikuid Rudolf Abraham kirjutab saksa töölisnoorsoo ajakirjas „Arbeiter-Jugend“ sellest küsimusest järgmist:

Küsimused, mille ümber tänapäeval palju vaieldakse: „Kas parlamentarism või nõukogude diktatuur?“, „Koostöö kodanlastega riigivalitsemisel?“ on ainult teise või kolmanda järgu tähtsusega. Pääküsimus on sotsiaalse revolutsiooni tee: kas see tee on sotsiaalpoliitika, ühiskondlikud uuendused, või vägivaldteod, mässud, kodusõjad?

Kõiki pean hoiatama arvamisest, nagu oleks sotsiaalsed (ühiskondlikud) uuendused ja sotsiaalne revolutsioon üksteise vastased. Muidugi, kui kõneldakse revolutsioonist enamlaste varema arusaamise järele, siis küll pole revolutsiooni ja mässu vahel mingit vahet: mõlemad tähendavad vägivaldset väljaastumist. Meile on mäss aga ainult üks ja mitte igakord

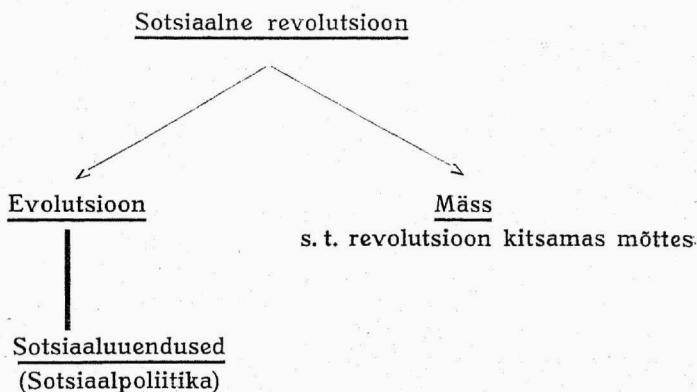
Tutvune lähemalt tööliklassi aateilmaga, selleks pakub sulle abi noorsotsialistlik ajakiri „Rünnak“

tarvilik s a m m suures sotsiaalses revolutsioonis. Viimase all mõistame kogu võimsat ümberkorraldamisprotsessi, mis kapitalistlikust majandusest ja ühiskonnast aja jooksul teeb sotsialistliku. See aga teostub evolutsiooni (arenemise) teel. Katkestatakse see areng oludest tingitud väljaastumistega, mässudega. Harilikult sünnib see sääl, kus riigi ja õiguse areng pole jõudnud järele tehnilisele ja majanduslikule arengule.

Pole õige, kui, näiteks, 1918. a. mässusid ja väljaastumisi nimetatakse revolutsiooniks; sest niisugusel juhtumisel segatakse kergesti revolutsiooni, kui üldise arenemistee mõiste, mida ainult võib nimetada sotsiaalseks revolutsiooniks. See mõistete segiajamine avab väravad demagoogiale. (Demagoogia = kihutustöö tegemine toetudes rahvahulkade madalatele kirgedele, vale ja pettuse abil.) Seda teed kasutavad eriti enamlasted (bolševikid), sõimates sotsialiste sotsiaalse revolutsiooni „äraandjaks“, kes pole nõus vägivaldsete väljaastumistega, teades, et see toob kasu ainult erilises olukorras ja sageli ainult õnneküttidele. Niisugusel puhul tuleb neilt küsida, mida nad mõistavad revolutsiooni all, kas selle

laiemas mõistes või ainult mässu. Tehtaks seda alati tähelepanelikult, siis jääks tulemata mõnedki asjatud vaieldused.

Asja selgitamiseks kasutame piltlikku teed:

Sellest kujundist näeme, et evolutsioon (areng) ja mäss on ainult sotsiaalse revolutsiooni kaks eriharuh. Nagu inimesel on kaks kätt, kus ju kunagi üks käsi ei saa olla rohkem inimese „äraandja“, kui teine. Tänapäeval ei saa olla kahtlust kummat teed tarvitada, sest sõjad, tapmised ja üldse vägivald on toonud tööliklassile ainult uusi kannatusi. Vägivald on õigustatud ainult erilistes oludes ja erilistel tingimustel.

*

Mõiste selgitanud püüame vaadelda Marx'i ja Engels'i seisukohta ülesäetud küsimusele. Nagu kõigis küsimustes, nii ka siin on nende uuema sotsialismi loojate seisukoht tähtis.

Marx'il ja Engels'il polnud nende eluiga küllalt pikk selleks, et omi mõtteid sotsiaalsest revolutsioonist igakülgsest ja süstemaatiliselt väljendada. Nende arvamisi peab otsima paljudest kirjadest ja märkustest. Peaaegu alati on nende märkused ses asjus ühenduses inglise töökaitse seadusandluse ajalooaga, kõigepäält aga seadusega kümnetunnilise tööpäeva asjus (1847), suur ja laiaulatusline seadus, mis määras kindlaks tekstiiltööstuses tegevate alaealiste ja naiste tööpäeva pikkuse kümne tunni pääle.

Marx'i ja Engels'i töös „Kommunistlik manifest“ kõneldakse sellest seadusest ainult pääliskaudselt; kui töökaitse seadusandlusele üldse, nii eriti sellele seadusele vaatas Marx väga skeptiliselt (vähelootvalt); tema selles ei näinud mitte hääd tagajärge tööliklassi kehalisele ja materjaalsele elule, niisugune „pisitöö“ näis talle suurte revolutsioonide aegu vähe tar-

vilikuna, vaid ta nägi selles enam võimalusi tööliste ühendamiseks.

Veel kaugemale läks Engels oma kirjutuses selle seaduse üle. Tema vaatas tööpäeva lühendamise seadusele kui tagurlise rahvakihi äärmiselt tagurlisele abinõule, mille tulemuseks olevat tööstuse arengu takistamine; kümnetunnilise tööpäeva seadus peab kaduma, kuna see takistab ka ühiskondlikku arengut. Tema mõttekäik on järgmine: **Ainult kapitalistliku arengu lõputipul võib saabuda proletariaadi võidupäev.** Sotsiaalse revolutsiooni teostumise eeltingimuseks on seega suurtööstuse areng. See on aga võimalik hästi siis, kui pole teel ees mingisuguseid takistusi. Iga tööstuse revolutsioneeriva jõu kitsendamine on seega ühtlasi takistuseks ühiskondlikkudele edusammudele, klassivõitlusele.

Kuid sääljuures tunnistas Engels täiel määral, et töökaitse teatud määral on ühtlasi eeltingimuseks klassivõitlusele ja et mitte ülejõu töötanud ja kehaliselt purustatud inimestega, vaid teatud kõrgusel seisvate töölistega võib pidada klassivõitlust. Kümnetunnilise tööpäeva seaduse endast tunnistab Engels „paratamatuks“ ja „füüsiliseks vajaduseks“ töörahvale. Ta ütleb isegi: „Ilma kümnetunnilise tööpäeva seaduseta hukkuks kehaliselt kogu inglise töörahvas.“ Siin muidugi pole mingi vastolu, vaid kümnetunnilise tööpäeva seadus on hää alles siis, kui töörahvas on vallutanud poliitilise võimu. Alles siis mõjuks see seadus revolutsiooniliselt. Nii pooldas Engels tolajal veel revolutsiooni, mis lükkas tagasi iga uuenduse ja kõik pani ainult ühele kaardile, mille hüüdsõna: „Kõik või mitte midagi!“

Vennalik kohtlemine demokraatliku riigi sõjaväes

Oli ohvitser, mereväe leitnant, ja armastas uhkeldada mustas univormis, kuldpaelad ja tressid õlul ja varukail, valge kitliga müts pääs. Tundis lõbu jalutamisesest pikki tänavaid ja häbematu näkku vahetamisest igale vastutulijale naisele.

Nii seistes nägi liginevat kahte sõdurit. Olid mõlemad maalt — seda näis nende liigutuste kohmakusest. Nende meeste lihtne riietus — roheline, paks sinel ja müts kõrvuni pääs; saapad jalas — kõik oli nii jäme ja räpane ohvitseri kuldpaelte ja läikivate teravrinadega saabaste ees. Kiheles

neid kahte lihtsameelset maapoissi piinata, välja naerda nende olekut ja riidetust.

— Kuhu teekond, mehed?

Mehed seisavad tikksirgelt. Vaatavad üksteise otsa. Üks raporteerib:

— Härra kapteni käsul tema asjade järgi kodusse...

— Kas luba on? — Just nii, härra leitnant!

Vaatleb paberit. Näeb et ei ole millegist kinni haarata. Pilg libiseb üle mehe riidetuse, üle rihma, mis nõopide vahelt välja tulnud.

— Miks nii hooletu rietus?

Süüdlaselt vaatab mees rihmale. — Kogemata, härra leitnant — kogeleb.

— Ja see siin, miks palit seljas nii kotis, miks müts nii pääs kui setukal, saapad puhastamata? Ah? — käib leitnandi härra peale. Teine sõdur kuulab kokkunult seda sõnavalingut, oodates silmapilku, mil leitnandi viha pöördub ka temale.

— Ja teie ka — pöörab vihane leitnant selle poole. — Küll me teid välja õpetame. Küll näete siis, kuis riiki teenida tuleb! Kust rügemendist?

— Säält ja säält, vastatakse kui isamaa eest.

— Kapten M. on teie ülemaks?

— Just nii, härra leitnant.

— Oodake, ma saadan midagi te ülemusele. Võtab taskuraamatu, kirjutab midagi lehele ja annab sõdurile. — Viige see kaptn M-le.

— Kuulan, härra leitnant.

— Kindlasti! Ma pärin järgi.

Just nii, härra leitnant.

— No, noh! Vaat nii. Mingä!

Ja läheb edasi. Kaks sõdurit jäävad talle järgi vaatama, uimastatud erakordselt sõnade valingust. Toibudes küsib üks.

— Mis ta säält lehele kirjutas?

Pikkamisi avatakse leht: — Kallis M! Määra neile pastlanahkadele kummagile nädal peavahti. Olid nii jämedad ja hakkasid vastu. Sinu ***

Meie ülesandeks on:

Sõda sõjale!

Sõda jumalatele!!

Sõda iganend kasvatusese!!

Sotsialistlik noorsoo-internatsionaal 20-aastane.

Käesoleva aasta augustis möödub kakskümmend aastat päevast, mil esimesel sotsialistlikul noorsoo kongressil Stuttgartis otsustati sotsialistliku noorsoo internatsionaali astumine. Internatsionaal selle kahekümne aasta jooksul on teinud suuri edusamme, eriti päälesõjaaegseil aastail. Tegutseb küll praegu ka enamline noorsoo-internatsionaal, mille keskkohit Moskvas. Teistes maades on enamline noorsooliikumine väga väikse tähtsusega.

Kahekümmendat aastapäeva pühitsetakse 27. ja 28. augustil Stuttgartis suure pidulikkusega. Sinna sõidavad kokku noored sotsialistid kõigist maadest. Pidustuste kavas on hiigla rongikäik tõrvikutega, miitingud, kõnekooride esinemine jne.

Kahekümmendal aastapäeval saadab sotsialistlikule noorsoo-internatsionaalile sooje tervitusi ka eesti töölisnoorsugu. Ka meie võitleme internatsionaali hüüdsõnade eest: „Majandusliku kurnamise ja poliitilise surve vastu! Fashismi ja tagurluse vastu! Töölisnoorsoo kaitse ja õiguse eest! Rahvaste sõpruse ja sotsialismi eest!“

Kirjandus

Tööliste võitlusalulud. Nootidega segakoorile. Tööliste Kirjastus Ühisuse väljaanne, Tallinnas — V. Pärnu m. 31. Hind 50 mk.

Selles vihus on avaldatud kõik tähtsamad revolutsioonilised laulud. See on suureks abiks töölistalulude õppimisel. Tööliste laulukooridele ja eriti noortele kooslauumiseks paratamatult vajaline raamat.

Sama kirjastusühisuse poolt on väljaantud vihik „Tööliste võitlusalulud“: sõnad nootideta. Hind 10 marka. Kasutamiseks neile, kel lauluviisi juba tuttavad.

Max Adler: Die Bedeutung des Sozialismus. Verlag der Wiener Volksbuchhandlung Ignaz-Band & Co.

Äratrükk austria sotsiaaldemokraatlikust ajakirjast „Der Kampf“. 16-leheküljelises broschüüris Max Adler annab kujuka ja huvitava ülevaate sotsialismi tähtsusest tänapäeval.

Balkanil valitsevast valgest terroristist annab huvitava läbilõike:

Henri Barbusse: Les bourgeois (Ernst Flammarion, Pariis; 10 fr.). See raamat on ilmunud nüüd ka Heinrich Nelsoni saksa tõlkes päälkirjal „Die Henker“ (Verlag Öffentliches Recht, Stuttgart; 2,80 mk).

Tööliissportlastele:

Dr. Julian Marcuse: Hygiene des Arbeitersports I. H. W. Dietz, Berlin SW 88, Lindenstr. 3; 3 mk.

Max Adler: Der Marxismus als proletarische Lebenslehre. Teine väljaanne. Sisaldab eelpooltoodud „Marx ja proletariaat“, pääle selle veel päätükke materialistlikust ajaloomõistest, lisaväärtuse õpetusest jne. Hind 1 Saksa mark.

Sozialistische Literaturführer. Saksa sotsialistliku kultuurameti väljaanne 1927. Väga tarvilik käsiraamat sotsialistliku kirjanduse lugejaile. Selles on toodud süstematiseeritult sotsialistliku kirjanduse nimestik lühikeste arvustavate märkustega iga raamatu juure.

Väljaandja ja vastutav toimetaja: **Reinhold Saving.**
Toimetus ja talitus: Tallinn, S. Brokusmägi 4, postkast 367.
Kirjastuse o.-ü. „Täht“ trükk, Tallinnas.